

fakultu, nebude mít plně dotvořenu dovednost motivovat žáka ve výuce — chybí mu zejména bohatá životní zkušenost. Garantujeme však, že má pro tuto speciální kreativní schopnost vytvořeny významné předpoklady.

Literatura:

- [1] YOUNG, D. B.: Key ideas changing science education. In: DIDFYZ 94. Samostatné fyzikálne poznávanie žiakov. Zborník. Nitra, Ped. fak. a pob. JSMF 1995. (v tisku).
- [2] TRNA, J.: Motivace ve výuce fyziky. Kandidátská disertace. Brno, Masarykova univ. 1993.
- [3] ŠIMONÍK, O.: Začínající učitel. Brno, Masarykova univ. 1994.
- [4] HYHLÍK, F. — NAKONEČNÝ, M.: Malá encyklopedie současné psychologie. Praha, SPN 1973.
- [5] LINHART, J. a kol.: Základy obecné psychologie. Praha, SPN 1981.
- [6] MACIAZSEK, M.: Vytváření didaktických dovedností učitele. Praha, SPN 1969.

Rozvoj tvořivosti studentů v předmětu didaktika prvouky

Bohumíra Fabiánková

Při řešení problémů vzdělávání žáků na školách i přípravy budoucích učitelů narážíme stále na otázku rozvoje tvořivosti.

Základní podmínkou řízeného rozvoje tvořivosti ve vyučování je zájem a schopnost učitelů osvojit si základní teoretické znalosti týkající se této problematiky. Ví-li učitel jen málo o podstatě tvořivosti, nemůže ji sám dobře rozvíjet u svých žáků. Proto se v přípravě učitelů musíme snažit přesunovat těžiště pedagogické práce od obsahu do oblasti poskytování návodu, jak učit. Studenty musíme naučit používat těch metod, kterými oni sami by měli jednou pracovat se svými žáky.

V rámci předmětu didaktika prvouky se snažíme mimo jiné seznámit studenty s problematikou tvořivosti, s konstruktivistickým přístupem k vyučování a s podstatou psychodidaktiky. Teoretických znalostí zde získaných pak využívají při své práci s osnovami, učebnicemi a pracovními listy. Provádějí didaktickou klasifikaci učiva. Hodnotí, které úkoly mají charakter reprodukce učiva a které rozvíjejí logické myšlení, samostatnost a tvořivost. Zamýšlejí se nad různými variantami vyučovacích postupů a poznávají, jak se tvořivá činnost liší od neproduktivní charakterem úkolu, charakterem procesu a charakterem výsledků tvořivého procesu. Studenti pracují s lite-

raturou, která jim poskytuje náměty pro zpracování studijních příprav na vyučovací hodiny prvouky.

Na seminářích jsou rozebírány záznamy vyučovacích hodin, kde jsme hospitovali. Hospitace studentů probíhaly i v rámci seminárních a diplomových prací. Šlo o šetření v 1.–3. ročníku ZŠ ve vyučovacích hodinách prvouky. Byly pořizovány podrobné záznamy vyučovacích hodin a zaznamenáván čas věnovaný jednotlivým činnostem. Rozbor pedagogické situace byl dělán např. podle následujícího schématu: – výklad učitele – otázky pro žáky – podněty, stimulace – odmítání, inhibice – aktivita žáků – samostatná práce – ztrátový čas. Jednotlivé činnosti jsme se snažili blíže charakterizovat. Např. zda otázka byla pamětná, srovnávací, hodnotící, problémová, zda při samostatné práci šlo o reprodukci, práci podle vzoru, o rekonstrukci či vlastní originální řešení. Po provedeném rozboru pak studenti vytvářeli vlastní varianty řešení.

Je samozřejmé, že větší podíl samostatné a tvořivé činnosti bude zastoupen ve 3. ročníku. V 1. ročníku se žáci samostatné práci teprve učí, ale i tam lze uplatňovat prvky tvořivosti. Jde hlavně o to, aby učitel nepředával žákům poznatky hotové, ale aby je společně pod jeho vedením objevovali. Nejde tedy o úplnou novost a užitečnost týkající se širokého okruhu lidí, ale většinou o novost jen pro samotného žáka. Smyslem není předat žákovi velký soubor poznatků, ale zorganizovat jeho vlastní zkušenosti a ty pak obohatovat o nové poznatky.

Z našich rozborů hospitací lze zatím konstatovat, že na 1. stupni základní školy v předmětu prvouka se prvky tvořivosti objevují, ale mnohem větším podílem je zastoupena práce mechanická, pamětní. Mnozí učitelé se teprve sami učí pracovat novými metodami. A právě v této oblasti vidíme velké rezervy v přípravě budoucích učitelů na pedagogické fakultě.

Motivační funkce mikroyučování v přípravě učitelů vlastivědy

Miloslava Machalová, Miroslava Novotná

Disciplína didaktika vlastivědy během jednoho ročníku s dotací hodin 1/2, 1/2 má připravit studenty na tvořivou práci ve vlastivědě v primární škole. Studenti vstupují do disciplíny s velmi nízkou úrovní znalostí. Ve vymezeném prostoru proto hledáme cesty, jak studenty motivovat k hlubšímu samostudiu vědního základu a jak je přivést postupně k řešení didaktických problémů souvisejících se současnými potřebami vlastivědného vyučování,